

Een kijkje in de OVB-keuken

Moderne viskwekerij Valkenswaard ademt toch nog enige nostalgie uit

door Wayne Dieleman

Wanneer je rondloopt door de hypermoderne broedhallen van de grootste viskwekerij in Nederland, dan is er maar weinig meer van de 'oude tijden' terug te kennen. Even droom ik weg en denk ik aan die prachtige sfeerbeelden die de bekende cineast Albert Brosens in 1966 in z'n film 'De karper' maakte. Nee, op het eerste gezicht lijkt het dat deze nostalgie op de viskwekerij van de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVB) in Valkenswaard helemaal is verdwenen... Maar eenmaal buiten gekomen en even over de dijkes lopend, komen de oude tijden van weleer weer bovendrijven. Terecht kun je opmerken dat de OVB-kwekerij met z'n tijd is meegegaan en toch nog enige nostalgie uitademt.

De viskwekerij Valkenswaard werd in 1900 door de heren A. en J. Best aangelegd langs het riviertje de Tongelreep. Bijna gelijktijdig liet Baron van Tuyll van Serooskerken eveneens visvijvers aanleggen op het landgoed dat bij het Kasteel van Heeze hoorde. Alle vijvers, die later in gemeentehanden kwamen, werden vanaf 1936 verpacht aan de Nederlandse Hei-
demaatschappij.

Maar het ging slecht met de viskweek in Nederland. Daarom stootte de Heidemij in de vijf-tiger jaren al haar viskwekerijen in Nederland af. Gevolg was dat in 1957 de kwekerij Valkenswaard werd overgedragen aan de OVB die in 1952 werd opgericht.

Visstand

De OVB is een publiekrechtelijke organisatie met als voornaamste doel: het instandhouden van de visstand op de Nederlandse binnenwateren. De OVB wordt onderhouden door de opbrengst uit de zogenaamde sportvisaktes. Het bestuur van deze organisatie bestaat uit ondermeer sportvissers, beroepsvissers en leden gekozen door het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

Zo'n anderhalf miljoen sportvissers in Nederland zijn in het bezit van de visakte. Daarnaast geeft de OVB jaarlijks 2.000 'grote visaktes' uit aan de Nederlandse beroepsbinnenvisserij. Drs. R.G. Riemens, hoofd pootvisproductie van de OVB, vertelt dat het aantal sportvisaktes de laatste jaren is teruggelopen. „Er zijn in ons land veel zogenaamde zwartvissers”, ver-

telt Riemens. Hij merkt er bij op dat, dankzij een goede voorlichting aan jachttopzichters en politie-agenten, het aantal zwartvissers in 1992 niet groter is geworden.

Verschuiving taken

De heer Riemens vertelt dat de taken binnen de OVB de laatste jaren zijn verschoven. „Vroeger richtten wij ons geheel op het kweken van pootvis. Zoveel mogelijk en zoveel mogelijk soorten. Maar dat is nu veranderd. Met name het geven van voorlichting aan beroepsvissers en hengelsportverenigingen is nu een belangrijk onderdeel van onze organisatie geworden. Het is niet meer zo dat je ongeïmiteerd vis een in gebied uit kunt zetten. Je moet weten hoeveel vis een water kan bevatten en welke soort.” Het biologische evenwicht is een gevleugeld woord geworden bij de OVB. Riemens: „In het kader van dit biolo-

gische evenwicht zijn er tegenwoordig heel veel hengelsportverenigingen die een zogenaamd beheersplan hebben opgezet. Maar daar komt heel wat bij kijken en vaak roepen de verenigingen dan ook onze hulp in.”

In het beheersplan wordt er ondermeer gekeken naar het watertype waarin gevestigd wordt en naar de vissoorten die er in leven. Zo kwam in het verleden ook aan het licht dat de indertijd veelgevraagde karper vaak ongeschikt is voor de meeste viswateren. „Tegenwoordig is er veel meer vraag naar de ‘onbekende’ soorten als ruisvoorn, winde, forel, baars en snoekbaars”, aldus OVB-man Riemens.

Sandoz project

Op 1 september 1989 startte de OVB met het zogenaamde Sandoz project dat gefinancierd werd door een gedeelte uit het ‘Sandoz Rijfonds’. Het chemische concern Sandoz uit

Zwitserland stelde eind jaren tachtig ruim dertien miljoen gulden in het ‘Sandoz Rijfonds’ beschikbaar. Dit als ‘pleister op de wonde’ na de enorme milieuramp die dit chemische bedrijf in 1986 veroorzaakte.

Het OVB-project moest er toe bijdragen dat de zalm en de zeeforel weer zouden voorkomen in de stroomdelta van de Rijn, vroeger één van de belangrijkste paai- en opgroeigebieden van deze salmoniden.

Nu, na vier jaar onderzoek blijkt dat de zalm zich in Nederland zal kunnen voortplanten. De zalm zou wel gebruik kunnen maken van Nederlandse rivieren om zo door te trekken naar het achterland (Duitsland en Zwitserland) om daar te paaien. Met behulp van

◆ De glazen aquaria waarin het broed zwemt zijn 's zomers, evenals het grootste gedeelte van de kweekhallen, leeg.

Tabel 1. Overzicht van het viskweekbedrijf „Valkenswaard“.

Vijvercomplex	Gemeente	Opp. water (hectare)	Aantal vijvers	Gem. vijvergrootte
Valkenswaard	Valkenswaard	46,15	13	3,55
Valkenhorst	Heeze	68,19	35	1,95
Liskes	Bergeyk	19,96	13	1,54
Pastoorsweyer		7,72	5	1,54
Totaal:		142,02	66	2,15

overheidssteun zullen hiervoor voor 1997 bij alle stuwen in Nederland vistrappen worden aangelegd. Hetzelfde onderzoek wees uit dat de beek- en de zeeforel zich wel in Nederlandse wateren kunnen voortplanten.

Zeelt

Nadat enkele jaren geleden de OVB-viskwekerij in Lelystad vanwege de aalscholverproblemen werd gesloten, is vorig jaar in Valkenswaard een gloednieuwe kweekhal gebouwd door de firma Catvis uit Den Bosch. „Deze kweekhal is nu de basis geworden van ons bedrijf“, legt de heer Riemens uit. In het broedhuis worden vele soorten vissen op kunstmatige wijze voortgeplant. Riemens: „Het grote voordeel hiervan is dat er met redelijke nauwkeurigheid gezegd kan worden hoeveel vissen er in een seizoen gekweekt worden. Ook de overlevingskans bij sommige vissoorten is met behulp van kunstmatige voortplanting hoger.“ Hij doelt hiermee op de zeelt. Deze vis plant zich in de natuur in juni/juli voort en heeft dan nog een half jaar om te groeien. Met behulp van de kunstmatige voortplanting kan dit groeiseizoen met enkele maanden verlengd worden. „En zo hebben ze meer kans om levend de winter door te komen“, vertelt het hoofd pootvisproductie.

Doorstroom

De kweekhal, die uit vier compartimenten bestaat, maakt gebruik van het zogenaamde

doorstroomsysteem. Het water, benodigd voor dit systeem wordt op 300 meter diepte uit de grond gepompt en heeft een temperatuur van 15 graden Celcius. „Nadat het water ontijzerd en ontsmet is, kan het direct naar het koudwatergedeelte van de kwekerij. Ook kan het water met behulp van warmtewisselaars opgewarmd worden tot 23 graden Celcius om vervolgens in het warmwatergedeelte van het gebouw gebruikt te worden“, aldus Riemens.

De overige twee gedeelten zijn het broedhuis en de quarantainehal. De in totaal tachtig basins gebruiken jaarlijks 170.000 kubieke meter water. In de kweekhal worden ieder jaar ongeveer tien miljoen broedjes voort gebracht.

Vijvers

Na enkele weken verlaten de jonge visjes de kweekhal om in de diverse visvijvers te worden uitgezet. Het bedrijf bestaat uit vier vijvercomplexen, die gelegen zijn in de gemeenten Valkenswaard, Heeze en Bergeyk. De totale vijveroppervlakte bedraagt ruim 140 hectare. Riemens meldt dat de Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij geen binding heeft met de Nederlandse aquacultuur. „We zijn een viskwekerij, maar staan los van de commerciële aquacultuur. De enige binding tussen ons is dat we regelmatig ‘achterblijvers’ van palingkwekerijen overnemen en die weer uitzetten in de binnenwateren“, vertelt Riemens tenslotte.